

**ΑΝΩΤΑΤΗ
ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΜΑΘΗΜΑ	ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΦΥΣΙΚΗ	Ηλεκτρολόγων – Ηλεκτρονικών Μηχανικών
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ	Μηχανολόγων Μηχανικών
ΦΥΣΙΚΗ ΙΙ	Πολιτικών Μηχανικών

Καθηγητής Σιδεράς Ευστάθιος

ΤΑΛΑΝΤΩΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΕΓΕΡΣΗ

Δυναμική της Εξαναγκασμένης Ταλάντωσης.

Συντονισμός – Καμπύλη Συντονισμού.

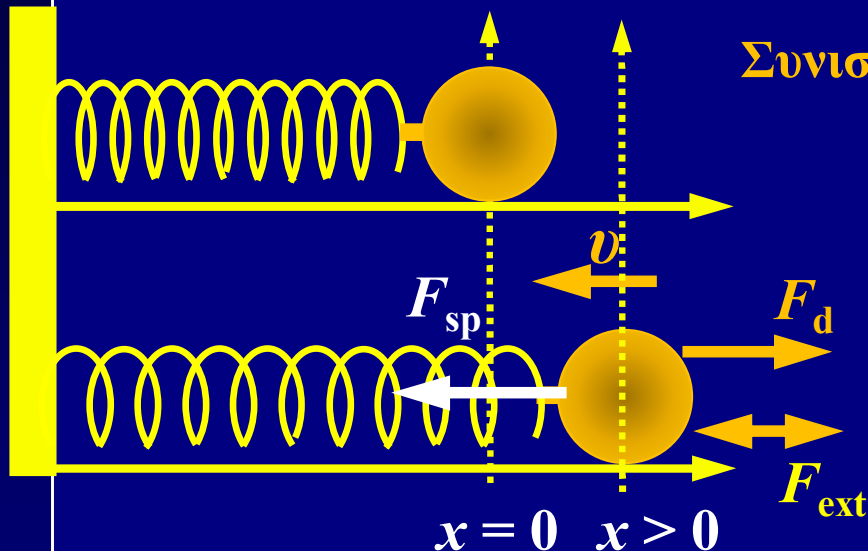
Ισχύς Εξαναγκασμένης Ταλάντωσης.

Συντελεστής Ποιότητας Q .

Παραδείγματα Συντονισμού.

ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ

Πάνω στη μάζα που ταλαντώνεται δρα και μια περιοδική δύναμη, πέρα από τη δύναμη της απόσβεσης και τη δύναμη ελαστικότητας.

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΗ ΜΑΖΑ:

Ελατηρίου: $F_{sp} = -kx$

Αντίστασης: $F_d = -bv = -b \frac{dx}{dt}$

Εξωτερική: $F_{ext} = F_0 \sin(\omega t)$

$$F = -kx - b \frac{dx}{dt} + F_0 \sin \omega t$$

$$2^{\text{ος}} \text{ Νόμος Νεύτωνα: } F = m \frac{d^2x}{dt^2}$$

$$m \frac{d^2x}{dt^2} = -kx - b \frac{dx}{dt} + F_0 \sin \omega t$$

$$m \frac{d^2x}{dt^2} + b \frac{dx}{dt} + kx = F_0 \sin \omega t$$

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \frac{b}{m} \frac{dx}{dt} + \frac{k}{m} x = \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΙΚΗΣ ΕΞΙΣΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \frac{1}{\tau} \frac{dx}{dt} + \omega_0^2 x = \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

Όπου: $\tau = \frac{m}{b}$ και: $\omega_0^2 = \frac{k}{m}$

Η Γενική Λύση της παραπάνω
Διαφορικής Εξίσωσης είναι:

$$x(t) = A \sin(\omega t - \varphi)$$

$$\frac{dx}{dt} = A\omega \cos(\omega t - \varphi)$$

$$\frac{d^2x}{dt^2} = -A\omega^2 \sin(\omega t - \varphi)$$

$$-A\omega^2 \sin(\omega t - \varphi) + \frac{1}{\tau} A\omega \cos(\omega t - \varphi) + \omega_0^2 A \sin(\omega t - \varphi) = \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

$$A(\omega_0^2 - \omega^2) \sin(\omega t - \varphi) + A \frac{\omega}{\tau} \cos(\omega t - \varphi) = \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΓΕΡΣΗ

$$A(\omega_0^2 - \omega^2) \sin(\omega t - \varphi) + A \frac{\omega}{\tau} \cos(\omega t - \varphi) = \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

Τριγωνομετρική
Ταυτότητα

$$\lambda \sin(\alpha) \pm \mu \cos(\alpha) = \sqrt{\lambda^2 + \mu^2} \sin(\alpha \pm \theta)$$

$$\tan(\theta) = \frac{\mu}{\lambda}$$

$$\sqrt{A^2(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + A^2 \frac{\omega^2}{\tau^2}} \sin(\omega t - \varphi + \theta) \equiv \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

$$A \sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} \sin(\omega t - \varphi + \theta) \equiv \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

$$\tan \theta = \frac{\cancel{A} \frac{\omega}{\tau}}{\cancel{A}(\omega_0^2 - \omega^2)} \Rightarrow \tan \theta = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΓΕΡΣΗ

$$A \sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} \sin(\omega t - \varphi + \theta) \equiv \frac{F_0}{m} \sin \omega t$$

$$\tan \theta = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

$$A \sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} = \frac{F_0}{m} \Rightarrow$$

$$A = \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}}$$

$$\sin(\omega t - \varphi + \theta) = \sin \omega t \Rightarrow \omega t - \varphi + \theta = \omega t \Rightarrow \varphi = \theta \Rightarrow$$

$$\tan \varphi = \tan \theta = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΓΕΡΣΗ

Αποδείξαμε:

Πλάτος
Ταλαντωτή

$$A(\omega) = \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}}$$

Σταθερά
Φάση

$$\tan \varphi = \tan \theta = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

Οριακές Περιπτώσεις:

$$\omega \rightarrow 0 \Rightarrow A(0) \rightarrow \frac{\frac{F_0}{m}}{\omega_0^2} = \frac{\frac{F_0}{\cancel{m}}}{\frac{k}{\cancel{m}}} \Rightarrow A(0) \rightarrow \frac{F_0}{k} \Rightarrow \boxed{A(0) \rightarrow x_0}$$

$x_0 =$ πλάτος ταλάντωσης διεγερτη

$$\tan \varphi = \tan \theta = 0 \Rightarrow \boxed{\varphi = \theta = 0}$$

$$\omega = \omega_0 \Rightarrow A(\omega_0) = \frac{\frac{F_0}{m}}{\frac{\omega_0}{\tau}} = \frac{\frac{F_0}{\cancel{m}}}{\omega_0 \frac{b}{\cancel{m}}} \Rightarrow \boxed{A(\omega_0) = \frac{F_0}{\omega_0 b}}$$

$$\tan \varphi = \tan \theta = \infty \Rightarrow \boxed{\varphi = \theta = \frac{\pi}{2}}$$

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΓΕΡΣΗ

Πλάτος
Ταλαντωτή

$$A(\omega) = \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}}$$

Σταθερά
Φάση

$$\tan \varphi = \tan \theta = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

Υπολογισμός τη συχνότητας συντονισμού: ω_r

Στη συχνότητας συντονισμού ω_r

το πλάτος της ταλάντωση είναι μέγιστο: $A(\omega_r) = A_{\max}$

Θα πρέπει: $\frac{dA(\omega)}{d\omega} \Big|_{\omega=\omega_r} = 0 \Rightarrow \frac{F_0}{m} \frac{d}{d\omega} \left(\frac{1}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}} \right) = 0 \Rightarrow$

$$\frac{-\frac{1}{2} \left[\left((\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2} \right)^{-\frac{1}{2}} \left[2(\omega_0^2 - \omega^2)(-2\omega) + \frac{2\omega}{\tau^2} \right] \right]}{\left(\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} \right)^2} = 0 \Rightarrow 2\omega \left(-2\omega_0^2 + 2\omega^2 + \frac{1}{\tau^2} \right) = 0 \Rightarrow$$

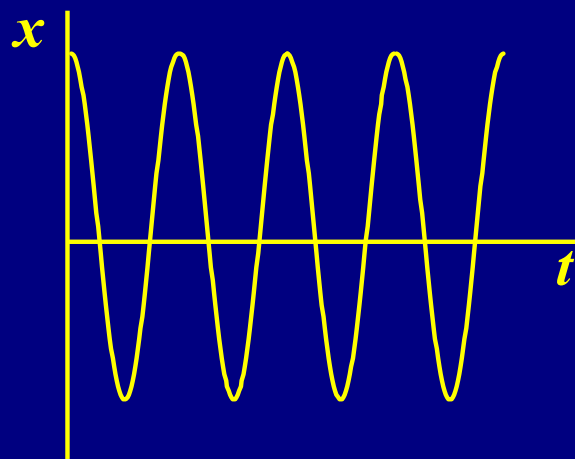
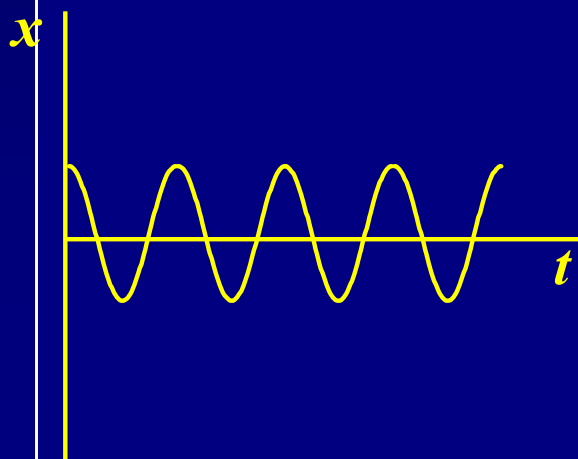
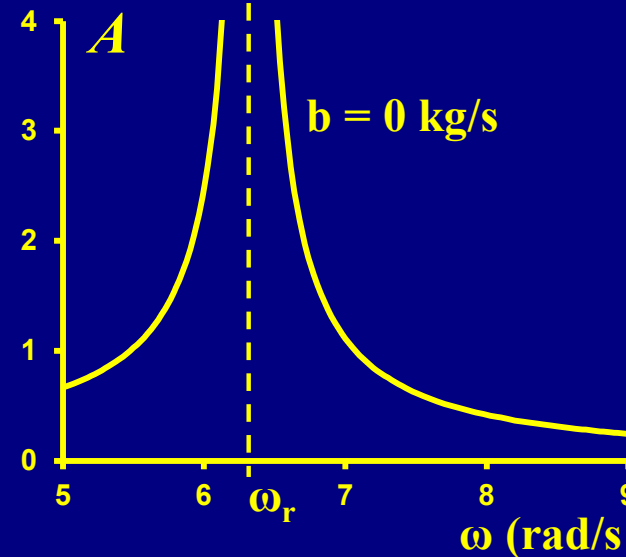
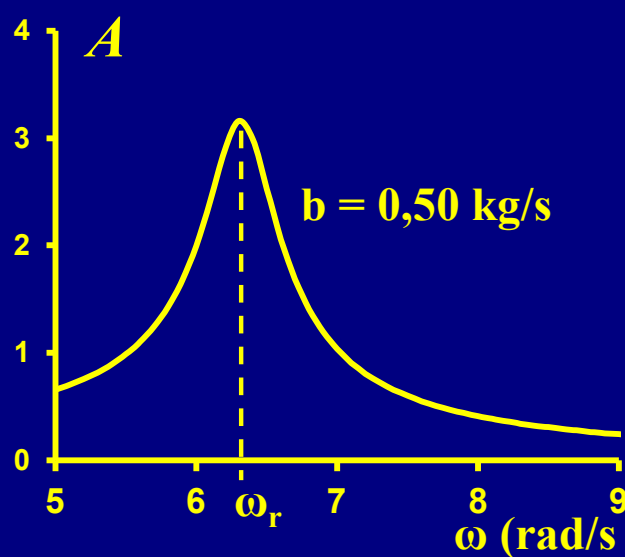
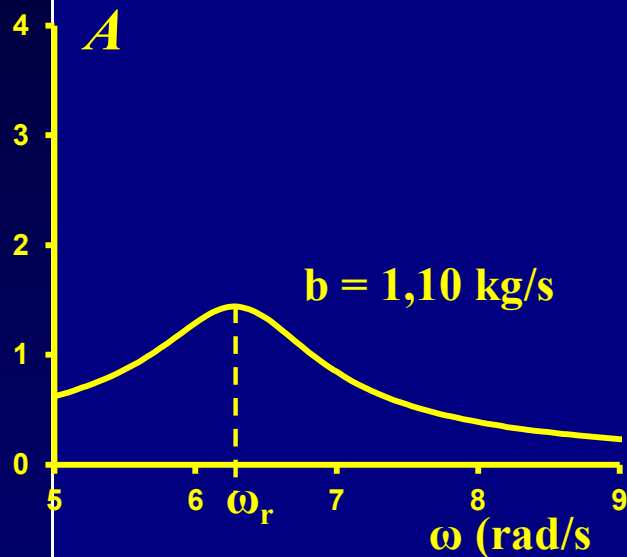
$$\frac{dA(\omega)}{d\omega} \Big|_{\omega=\omega_r} = 0 \Rightarrow -\omega_0^2 + \omega_r^2 + \frac{1}{2\tau^2} = 0 \Rightarrow \omega_r = \sqrt{\omega_0^2 - \frac{1}{2\tau^2}}$$

$$\omega_r = \sqrt{\frac{k}{m} - \frac{b^2}{2m^2}}$$

Σε ταλαντωτές με μικρή απόσβεση: $\omega_r \approx \omega_0$

ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΠΛΑΤΟΥΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗ

Στοιχεία Ταλαντωτή: $k = 39,4 \text{ N/m}$, $m = 1,00 \text{ kg}$, $\omega_0 = 6,28 \text{ rad/s}$

Καταστροφική
ταλάντωση:

$$A(\omega_r) \rightarrow \infty$$

ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ

Στιγμιαία Ισχύς: $P(t) = F(t) v(t)$

Στιγμιαία Δύναμη: $F(t) = F_0 \sin(\omega t)$

Στιγμιαία Μετατόπιση: $x(t) = A(\omega) \sin(\omega t - \varphi)$

Στιγμιαία Ταχύτητα: $v(t) = \frac{dx(t)}{dt} \Rightarrow v(t) = \omega A(\omega) \cos(\omega t - \varphi)$

$$P(t) = F_0 \omega A(\omega) \sin(\omega t) \cos(\omega t - \varphi)$$

Τριγωνομετρική Ταυτότητα: $\sin(\alpha) \cos(\beta) = \frac{\sin(\alpha - \beta)}{2} + \frac{\sin(\alpha + \beta)}{2}$

Όπου $\alpha = \omega t$ και $\alpha - \beta = \omega t - \varphi$

$$P(t) = F_0 \omega A(\omega) \left[\frac{\sin \varphi}{2} + \frac{\sin(2\omega t - \varphi)}{2} \right]$$

$$\tan \varphi = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

ΜΕΣΗ ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ

Αποδείξαμε: $P(t) = F_0 \omega A(\omega) \left[\frac{\sin \varphi}{2} + \frac{\sin(2\omega t - \varphi)}{2} \right]$

Μέση Ισχύς σε χρόνο μιας περιόδου T : $\bar{P} = \frac{1}{T} \int_0^T P(t) dt \Rightarrow$

$$\bar{P} = \frac{1}{T} \int_0^T F_0 \omega A(\omega) \left[\frac{\sin \varphi}{2} + \frac{\sin(2\omega t - \varphi)}{2} \right] dt \Rightarrow$$

$$\bar{P} = \frac{1}{T} F_0 \omega A(\omega) \int_0^T \left[\frac{\sin \varphi}{2} + \frac{\sin(2\omega t - \varphi)}{2} \right] dt \Rightarrow$$

$$\bar{P} = \frac{F_0 \omega A(\omega)}{T} \left[\int_0^T \frac{\sin \varphi}{2} dt + \int_0^T \left[\frac{\sin(2\omega t - \varphi)}{2} \right] dt \right] \Rightarrow$$

Η μέση τιμή μιας περιόδου ημιτονικής συνάρτησης είναι ίση με μηδέν

$$\bar{P} = \frac{F_0 \omega A(\omega)}{T} \left[\int_0^T \frac{\sin \varphi}{2} dt \right]$$

$$\tan \varphi = \frac{\omega}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

ΜΕΣΗ ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΗΣ

Αποδείξαμε:
$$\bar{P} = \frac{F_0 \omega A(\omega)}{T} \left[\int_0^T \frac{\sin \varphi}{2} dt \right] \Rightarrow \bar{P} = \frac{F_0 \omega A(\omega) \sin \varphi}{T} \int_0^T dt \Rightarrow$$

$$\bar{P} = \frac{F_0 \omega A(\omega) \sin \varphi}{T} \Rightarrow \bar{P}(\omega) = \frac{1}{2} F_0 \omega A(\omega) \sin \varphi \Rightarrow$$

Αποδείξαμε:

$$A(\omega) = \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}}$$

$$\tan \varphi = \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\omega_0^2 - \omega^2}$$

Τριγωνομετρική Ταυτότητα:

$$\sin \varphi = \frac{\tan \varphi}{\sqrt{1 + \tan^2 \varphi}}$$

$$\tau = \frac{m}{b} \Rightarrow m = b\tau$$

$$\bar{P}(\omega) = \frac{1}{2} F_0 \omega \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}} \frac{\tan \varphi}{\sqrt{1 + \tan^2 \varphi}} = \frac{1}{2} F_0 \omega \frac{\frac{F_0}{m}}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}} \frac{\frac{\omega}{\tau}}{\sqrt{1 + \frac{\omega^2}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2}}}$$

$$\bar{P}(\omega) = \frac{F_0^2}{2b} \frac{\frac{\omega^2}{\tau^2}}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}$$

ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

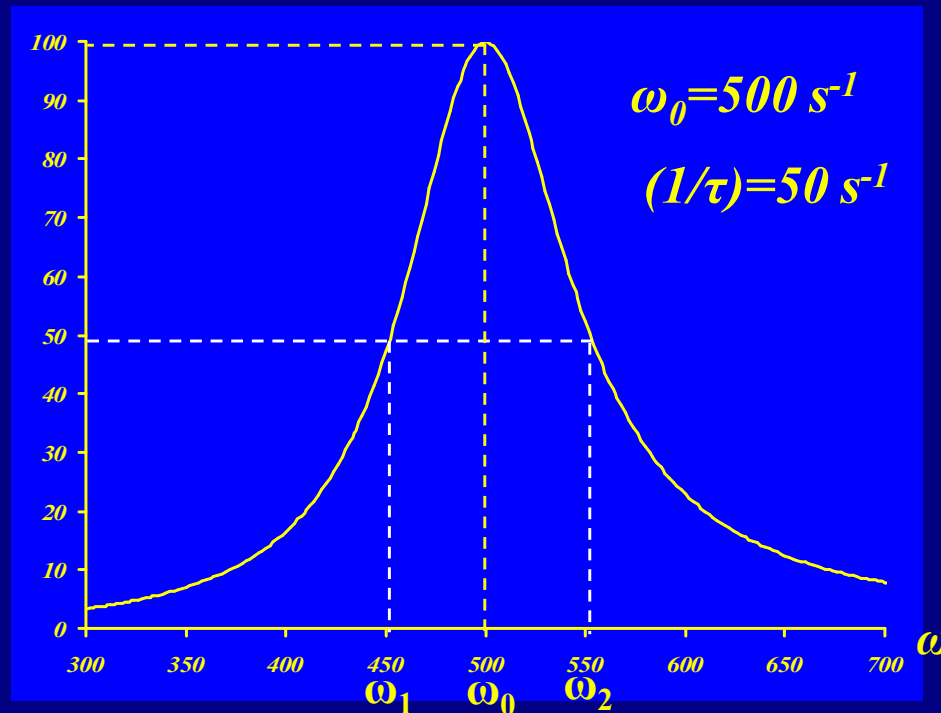
Μέση Ισχύς:

$$\bar{P}(\omega) = \frac{F_0^2}{2b} \frac{\frac{\omega^2}{\tau^2}}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}$$

Μέγιστο Μέσης Ισχύος όταν $\omega = \omega_0 \Rightarrow \bar{P}_{\max} = \frac{F_0^2}{2b}$ (θα αποδειχθεί σε άσκηση)

$$\bar{P}_{\max} = \frac{F_0^2}{2b}$$

$$\frac{\bar{P}_{\max}}{2} = \frac{F_0^2}{4b}$$

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ Q

Μέση Ισχύς:
$$\bar{P}(\omega) = \frac{F_0^2}{2b} \frac{\omega^2}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}$$

Μέγιστο Μέσης Ισχύος όταν $\omega = \omega_0 \Rightarrow \bar{P}_{\max} = \frac{F_0^2}{2b}$ και $\frac{\bar{P}_{\max}}{2} = \frac{F_0^2}{4b}$

Ο συντελεστής Ποιότητας Συντονισμού Q:

1. Ποσοτικοποιεί με ένα θετικό αριθμό την απόκριση ενός ταλαντωτή στους εξωτερικούς διεγέρτες.
2. Προσδιορίζει την περιοχή συχνοτήτων (ω_1, ω_2) , γύρω από τη συχνότητα συντονισμού ω_0 , όπου ο ταλαντωτής αποκρίνεται ικανοποιητικά στον εξωτερικό διεγέρτη.

Ικανοποιητική είναι η απόκριση ενός ταλαντωτή όταν η μέση ισχύς που παρέχεται σε αυτόν από τον εξωτερικό διεγέρτη είναι ίση τουλάχιστον με το ήμισυ της μέγιστης μέσης ισχύος \bar{P}_{\max}

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ Q

Υπολογισμός της περιοχής συχνοτήτων συντονισμού (ω_1, ω_2)

Μέση Ισχύς:

$$\bar{P}(\omega) = \frac{F_0^2}{2b} \frac{\frac{\omega^2}{\tau^2}}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}}$$

Εξισώνουμε τη μέση ισχύ με το μισό της μέγιστης μέσης ισχύος:

$$\bar{P}(\omega) = \frac{\bar{P}_{\max}}{2} \Rightarrow \frac{\cancel{F_0^2}}{\cancel{2b}} \frac{\frac{\omega^2}{\tau^2}}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} = \frac{\cancel{F_0^2}}{\cancel{4b}} \Rightarrow \frac{\frac{\omega^2}{\tau^2}}{(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2}} = \frac{1}{2} \Rightarrow$$

$$(\omega_0^2 - \omega^2)^2 + \frac{\omega^2}{\tau^2} = 2 \frac{\omega^2}{\tau^2} \Rightarrow (\omega_0^2 - \omega^2)^2 - \frac{\omega^2}{\tau^2} = 0 \Rightarrow \left(\omega_0^2 - \omega^2 - \frac{\omega}{\tau}\right) \left(\omega_0^2 - \omega^2 + \frac{\omega}{\tau}\right) = 0 \Rightarrow$$

$$\left(\omega^2 + \frac{1}{\tau}\omega - \omega_0^2\right) \left(\omega^2 - \frac{1}{\tau}\omega - \omega_0^2\right) = 0 \left\{ \begin{array}{l} \omega^2 + \frac{1}{\tau}\omega - \omega_0^2 = 0 \Rightarrow \omega_1 = \sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} - \frac{1}{2\tau} \\ \text{Θετική ρίζα} \\ \omega^2 - \frac{1}{\tau}\omega - \omega_0^2 = 0 \Rightarrow \omega_2 = \sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} + \frac{1}{2\tau} \\ \text{Θετική ρίζα} \end{array} \right.$$

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ Q

Ποσοτικός ορισμός του Συντελεστή Ποιότητας Συντονισμού Q

$$Q = \frac{\omega_0}{\omega_2 - \omega_1} \quad \text{ή} \quad Q = \frac{2\pi f_0}{2\pi f_2 - 2\pi f_1} \Rightarrow Q = \frac{f_0}{f_2 - f_1}$$

$$\omega_2 = \sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} + \frac{1}{2\tau}$$

$$\omega_1 = \sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} - \frac{1}{2\tau}$$

$$Q = \frac{\omega_0}{\sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} + \frac{1}{2\tau} - \left(\sqrt{\frac{1}{4\tau^2} + \omega_0^2} - \frac{1}{2\tau}\right)} = \frac{\omega_0}{\frac{1}{2\tau} + \frac{1}{2\tau}} = \frac{\omega_0}{\frac{1}{\tau}} = \omega_0\tau \Rightarrow$$

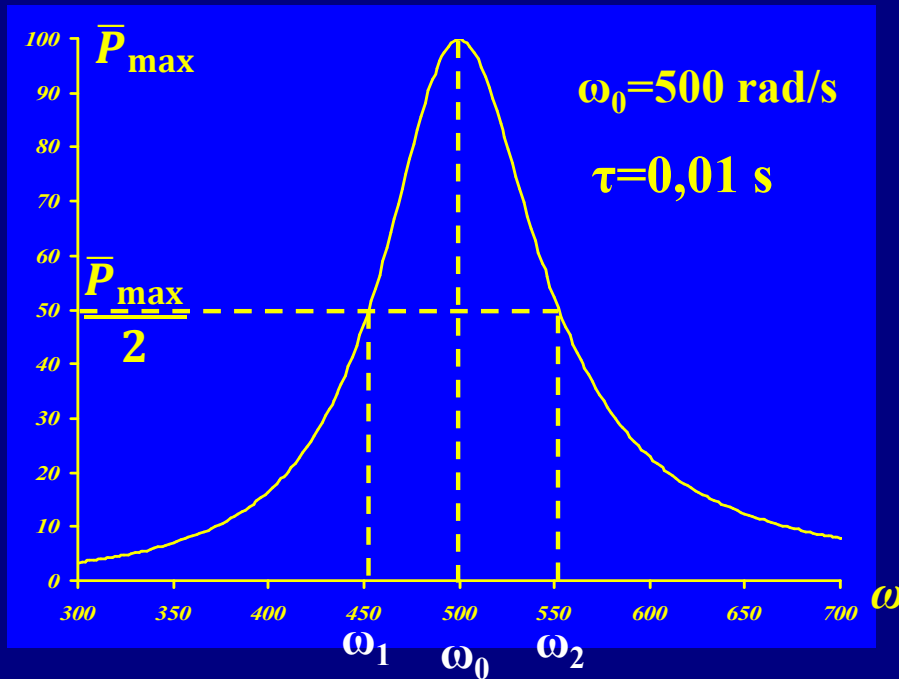
$$Q = \omega_0\tau$$

$\tau =$ σταθερά χρόνου
στην ταλάντωση
με απόσβεση

$$Q = \frac{\omega_0}{\omega_2 - \omega_1} = \omega_0\tau = 2\pi \frac{E}{\Delta E}$$

Ο συντελεστής ποιότητα Q της ταλάντωσης με διέγερση είναι ίσος με το συντελεστή ποιότητας της ταλάντωσης με απόσβεση

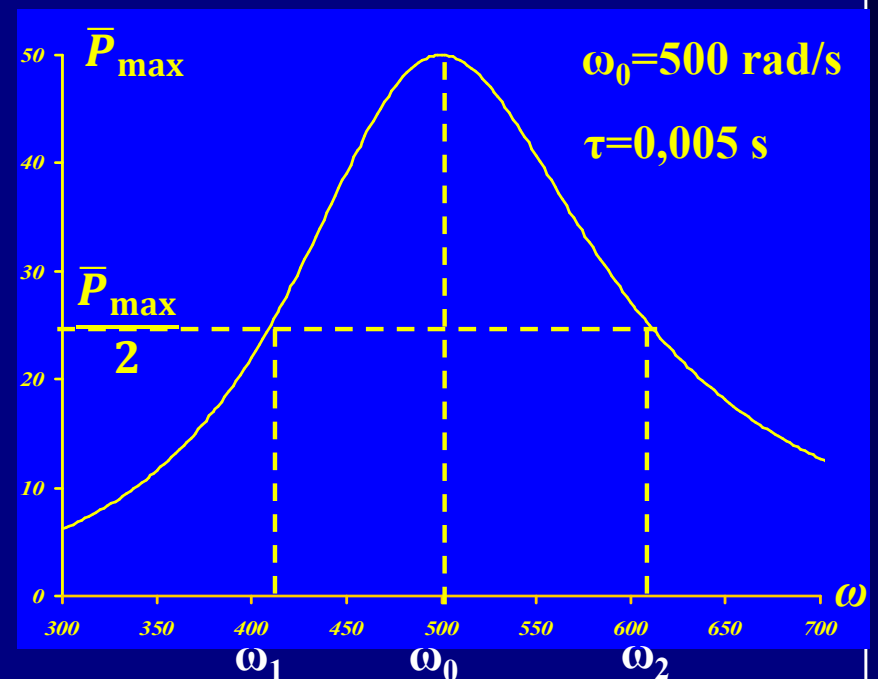
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ Q

$$\omega_0 = 500 \text{ rad/s}$$

$$\omega_1 = 450 \text{ rad/s}$$

$$\omega_2 = 550 \text{ rad/s}$$

$$\omega_0 = 500 \text{ rad/s}$$

$$\omega_1 = 410 \text{ rad/s}$$

$$\omega_2 = 610 \text{ rad/s}$$

$$Q = \frac{\omega_0}{\omega_2 - \omega_1} = \frac{500 \text{ rad/s}}{550 \text{ rad/s} - 450 \text{ rad/s}} = 5$$

$$Q = \frac{\omega_0}{\omega_2 - \omega_1} = \frac{500 \text{ rad/s}}{610 \text{ rad/s} - 410 \text{ rad/s}} = 2,5$$

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΜΙΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ (1)

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΜΙΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ (2)

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΜΙΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ (3)

